

**ABD YÜKSEK MAHKEMESİ'NDEN TRUMP'A TARİFE
TOKATI****DEĞERLENDİRME NOTU**

ABD Yüksek Mahkemesi Başkanı, Trump'ın Kurtuluş Günü olarak ilan ettiği tarifelerini 6'ya 3 oy çokluğuyla iptal etti. 20 Şubat günü alınan bu karar gereği, Başkan Trump'ın kısaca IEEPA olarak bilinen *Uluslararası Acil Ekonomik Yetkiler Yasası* (International Emergency Economic Powers Act) uyarınca uyguladığı tarifelerin hukuka aykırı olduğuna karar verilmiş oldu. Bu karar² sonrası yeni bir tartışma gündeminin başlayacağı kesin görünüyor.

Öncelikle alınan kararın ne anlama geldiğine kısaca göz atmakta yarar var. Olay, Trump'ın ikinci kez Başkan seçildikten sonra kendi ifadesiyle on yıllardır Amerika Birleşik Devletleri'ni "soyan" küresel ticaret düzenini yeniden yapılandırmak için tarifeleri kullanma sözü verdiği geçen nisan ayına dayanıyor. Hatırlanacağı üzere, Trump 2 Nisan 2025 tarihinde Kurtuluş Günü adı altında hemen tüm ticaret ortaklarına karşı Amerikan ekonomik güvenlik önlemleri ilan ettiği ve geçen yıl ağustos ayında yürürlüğe soktuğu gümrük tarifeleriyle ticaret gündemini bir hayli sarsmıştı. Trump, her ülke için farklı oranlar öngören yeni tarife rejimini finansal piyasalarda haftalar süren dalgalanmaya yol açmış ve bu uygulamalara maruz kalan ticaret ortaklarını oldukça endişelendirmişti. Geçen dönem zarfında, en sert tarifelerin bazılarını uygulamaktan vazgeçmiş olsa da ABD 2025 yılını fiili ortalama gümrük tarifesinin yüzde 10'un üzerine çıktığı bir seviyede kapatmış ve böylece İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülen en yüksek oranlara ulaşmıştı.

Tarife aşığı Başkan Trump'ın her derde deva olarak gördüğü gümrük vergilerinin önemli bir bölümü, IEEPA denilen yasaya dayandırılarak alınmış, ancak daha ilk günden bu uygulamaların yasalılığı konusunda itirazlar da beraberinde

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1337>

²20 Şubat 2026 tarihli Karar için bkz. Learning Resources, Inc. v. Trump, 607 U.S. __ (2026), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/607/24-1287/>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

gelmişti. Zira ABD yasalarının Başkan'a Kongre'nin onayını almadan söz konusu yasa çerçevesinde tek başına tarife uygulaması getiremeyeceği iddia edilmekteydi. Konu, ilgili gümrük tarifelerinden zarar gördüklerini savunan çeşitli Amerikan şirketleri tarafından mahkemeye taşınmıştı. Bu girişime ABD'den 12 eyalet de resmen katılarak açıkça destek vermişti³. Yüksek Mahkeme'nin kararı, Trump'ın IEEPA uyarınca uyguladığı tarifelerin hukuka aykırı olduğuna hükmeden alt derece mahkemelerinin önceki kararlarını teyit etmiş oldu.

Aslına bakılacak olursa Başkan Trump'ın IEEPA'yı kullanması, amacının dışına çıkmış bir uygulamadır. IEEPA ulusal acil durumlarda, yürütmeye (yani Başkana) malların ithalatı ve ihracatı da dahil olmak üzere çeşitli mali işlemleri "soruşturma, soruşturma süresince bloke etme, düzenleme, yönlendirme ve zorunlu kılma, hükümsüz kılma, geçersiz sayma, engelleme veya yasaklama" yetkisi vermektedir. Ancak mahkeme kararından anlaşılacağı üzere IEEPA, ulusal güvenlik gerekçesiyle ticareti düzenleme yetkisi verirken; ticaret açıkları, gümrük tarifesi geliri elde etme, yerli sanayiye koruma ya da bir ticaret ortağının istenmeyen bir eylemini engelleme gibi nedenlerle, istenilen herhangi bir ülkeye tarife koyma yetkisi vermemektedir. Tarihsel olarak, IEEPA kapsamındaki işlemlerin çoğu çok ciddi ulusal güvenlik nedenleriyle yabancı işlemleri bloke etmeye veya varlıkları dondurmaya yönelik olmuştur. IEEPA'nın ithalat tarifeleri koyma amacıyla kullanılması ise emsalsizdir. En yakın örnek, Başkan Richard Nixon'ın 1971'de *Trading with the Enemy Act* uyarınca tarifeler uygulamasıdır. 1977'den 2025'e kadar başkanlar IEEPA'yı yetmiş yedi farklı ulusal acil durum kapsamında yürürlüğe koymuştur⁴. Ancak hiçbir dönemde Trump gibi her derde deva bir araç olarak ve gümrük tarifesi uygulamasıyla kullanmaya çalışmamışlardır.

Amerikalı uzmanların yorumlarında, bu kararın genellikle olumlu karşılandığı görülmektedir. ABD'nin saygın düşünce kuruluşlarından Peterson Enstitüsü'nden ünlü iktisatçı Maurice Obstfeld, mahkeme üyelerinin çoğunluğunun, kanunun ve Anayasa'nın açık hükmünü onamış olduğunu belirtmektedir.

Kararın en önemli noktası, Trump'ın IEEPA kapsamında tarifeleri uygulamaya koyarken Kongre onayına başvurmamış olmasıdır. Nitekim Alan Wolff bir yazısında⁵ Mahkeme üyesi Yargıç Neil Gorsuch'un kritik bir ifadesine dikkat çekmektedir. Gorsuch'a göre (bizzat Başkan Trump tarafından üye olarak atanmış olmasına karşın), *"Ülkenin daha yüksek tarifeler uygulamasının gerekli olduğunu düşünenler açısından bugünkü kararın hayal kırıklığı yaratacağını anlıyorum. ... Ne var ki yasama sürecinin istişareye dayalı yapısı, sistemin bilinçli bir tercihidir. ... Amerikan ulusu, halkın seçilmiş temsilcilerinin ortak aklından yararlanabilir"*.

Kararın ardından siyasal ve hukuki açıdan yoğun bir sürece girilmesi beklenmektedir. Trump, aynı gün yaptığı basın toplantısında kararı "derin bir hayal kırıklığı" olarak nitelendirirken benzer tarife uygulamalarını bu kez farklı yasal dayanaklara yaslanarak daha da artırabileceğinin sinyalini verdi. Nitekim, bizzat dile getirdiği üzere, ticaret ortaklarının belirli uygulamalarına karşı başka önlemler alınması da gündemdedir.

³ IEEPA tarifelerinin yasal olmadığına yönelik 700'ün üzerinde dava açılmış bulunmaktadır. Bkz. IEEPA Tariffs at a Glance, CATO Enstitüsü, <https://www.cato.org/ieepa>

⁴ Bkz. Congress.Gov, The International Emergency Economic Powers Act: Origins, Evolution, and Use <https://www.congress.gov/crs-product/R45618#:~:text=Between%201977%20and%20September%201,national%20emergency%20under%20the%20NEA.&text=On%20average%2C%20these%20emergencies%20last,a%20specific%20country%20or%20government>.

⁵ Wolff, A. The Supreme Court's welcome ruling on Trump's tariffs, <https://www.piee.com/blogs/realtime-economics/2026/supreme-courts-welcome-ruling-trumps-tariffs> 20 Şubat 2026.

1962 tarihli Ticareti Genişletme Yasası'nın 232. bölümü, ulusal güvenlik gerekçesiyle Başkana gümrük tarifesi uygulama yetkisi vermektedir. Trump da daha önce bu kapsamda özellikle çelik, alüminyum, bakır, kereste ve mutfak mobilyası gibi ithal ürünlere bu türden tarifeler uygulamıştı.

1974 tarihli Ticaret Yasası'nın 122. bölümü, Başkan'a belirli yapısal uluslararası ödeme sorunlarını ilave gümrük vergileri ve diğer özel ithalat tedbirleri aracılığıyla önleme yetkisi tanımaktadır. Trump da bu hükme atıfla yüzde 10 düzeyinde küresel bir tarife getirebileceğini ilan etti. Ayrıca aynı yasanın 301. bölümüne dayanarak "haksız ticaret uygulamalarına" neden olan ülkelerin ürünlerine karşı soruşturma açılmasına da sıcak baktığını ifade etti. Trump, karara muhalefet şerhi koyan üç yargıçtan Kavanaugh'un mütalaasına dayanarak "bu karar bana ulusal güvenlik amacıyla daha sıkı önlemler alabileceğim, ambargo koyabileceğim, hatta bazı ülkelerle ticareti yıkabileceğim konusunda imkânım olduğunu ama bu amaçla vergi alamayacağımı ifade ediyor" derken aslında biraz da gümrük vergisi olmazsa başka yollarla işi daha ciddi boyutlara taşımaktan imtina etmem şeklinde üstü kapalı bir mesajda vermektedir.

Ancak bu yöntemler, IEEPA kapsamında getirilen tarife kararlarına kıyasla daha ayrıntılı prosedürler ve ek şartlar gerektirdiğinden, uygulanmaları daha fazla zaman alacaktır. Dolayısıyla bir gün içinde yürürlüğe konmaları beklenemez. Ancak kesin olan, Başkan Trump'ın Amerikan ekonomisine önemli katkı sağladığını iddia ettiği tarife gelirlerini dolaylı yollarla yeniden elde etmeye çalışacağıdır. Zira Başkan Trump açısından amaca ulaşırken önemli olan, yasal dayanaktan ziyade zafere giden en kısa yoldur. Diğer taraftan söz konusu yasal düzenlemelerin kendisi ile Kongre arasında yetki konusunda tartışma yaratması ya da herhangi bir yasanın belirli bir amaca yönelik düzenlemeler getirirse bile başka nedenlerle de kullanılması, artık Trump yönetiminin olağan uygulaması haline gelmiş durumdadır. Bu durum, piyasalarda ve ABD'nin ticaret ortağı ülkelerde ciddi bir belirsizliğin oluşmasına hizmet etmektedir. Yine de Yüksek Mahkeme'nin kararında Trump'ın bu dayanaklara kolayca tevessül etmesinin önüne geçecek ifadeler de bulunmaktadır. Nitekim, ünlü Amerikalı ticaret uzmanı Gary C. Hufbauer'in ⁶ "çoğunluk görüşü, Trump'ın tarifeleri belirli yabancı uygulamaları ele almak için değil de kayda değer gelir elde etmenin bir aracı olarak kullanmak üzere diğer yasal düzenlemelere (122, 232 ve 301. Bölümler) başvurması halinde zorlu bir mücadeleyle karşı karşıya kalacağını ima etmektedir" yorumu, söz konusu yasal yolların Trump açısından sanıldığı kadar sorunsuz olmayabileceğine işaret etmektedir.

Öte yandan IEEPA kapsamında uygulanan tarifeleri ödemek zorunda kalan ithalatçı firmaların da tazmini yönünde tartışmalar da başlamış durumda. Bu bağlamdaki tarifelerin 130 ila 175 milyar doları bulduğu hesaplanmaktadır⁷. Cato Enstitüsü'ne göre 2025 yılında toplanan gümrük vergisi gelirleri 268 milyar dolar olup bunun yüzde 60 kadarı IEEPA kaynaklıdır. Bu durumun Amerikan maliyesi üzerinde ciddi bir yük yaratacağı açıktır. Öte yandan Trump yönetiminin söz konusu geri ödemeleri yapmak konusunda isteksiz davranması ya da bu tutarları yukarıda değinilen alternatif yöntemler aracılığıyla yeniden tahsil etmeye yönelmesi de muhtemeldir. Ancak, Adalet Bakanlığı'nın Yüksek Mahkeme'nin IEEPA tarifelerini iptal etmesi halinde geri ödenmesi gerekeceği şeklinde daha önceki bir beyanının da bulunduğu

⁶ PIIE experts react to SCOTUS ruling against Trump on IEEPA tariffs, PIIE Updates, 20 Şubat 2026.

⁷Keith Johnson, Trump's Tariffs Are Unlawful, Supreme Court Rules, https://foreignpolicy.com/2026/02/20/supreme-court-tariffs-trump-ruling-ieepa/?tpcc=editors_picks&utm_source=Sailthru&utm_medium=email&utm_campaign=Editors%20Picks%20-%2002202026&utm_term=editors_picks 20 Şubat 2026.

hatırlanmalıdır. Diğer yandan bu tarifelerin tüketici fiyatlarına yansıtılması sonucu olumsuz etkilenen sokaktaki vatandaşın durumunun ise henüz yeterince sorgulanmadığı görülmektedir.

Dikkat çeken bir başka nokta da karara Trump lehine muhalefet oyu veren üç yargıçtan Brett Kavanaugh'ın mütalaasında yer almaktadır. Kavanaugh'un, IEEPA tarifeleri kapsamında Başkan'ın Kongre karşısında yetkisini aşıp aşmadığını tartışmak yerine, mevcut kararın Amerikan maliyesi açısından geriye dönük ciddi mali yükler doğurabileceğini ve Trump yönetiminin diğer ülkelerle yaptığı ticaret anlaşmaları bakımından belirsizlik yaratacağını vurgulaması; bir yargıcın hukukun üstünlüğü ilkesinden ziyade siyasi mülahazalarla hareket ettiğine dair dikkat çekici bir örnek olarak kayda geçmelidir.

Konunun diğer ülkeler açısından değerlendirilmesi de gerekecektir. Başkan Trump'ın Kurtuluş Günü adı altında IEEPA kapsamındaki tarifeler yoluyla başlattığı ticaret savaşı karşısında taviz vermek durumunda kalan ülkelerin ABD ile yaptıkları anlaşmalarının nasıl bir seyir izleyeceği önem kazanmıştır. Nitekim, aralarında AB'nin de bulunduğu çeşitli ticaret ortaklarıyla toplam 16 anlaşma yapılmış durumdadır. Trump yönetiminin, bu karara dayanarak konuyu yeniden gündeme getirecek ülkelere karşı daha ağır uygulamalar getirebileceği ve bu konuda geri adım atmayacağı dikkate alındığında, küresel ticarete yeni bir pazarlık sürecinin başlaması muhtemeldir. Başkan Trump'ın Türk ihracatına uyguladığı yüzde 15'lik gümrük vergilerinin de bu çerçevede ayrıca değerlendirilmesi gerekecektir.